

Sandorff
Novosti

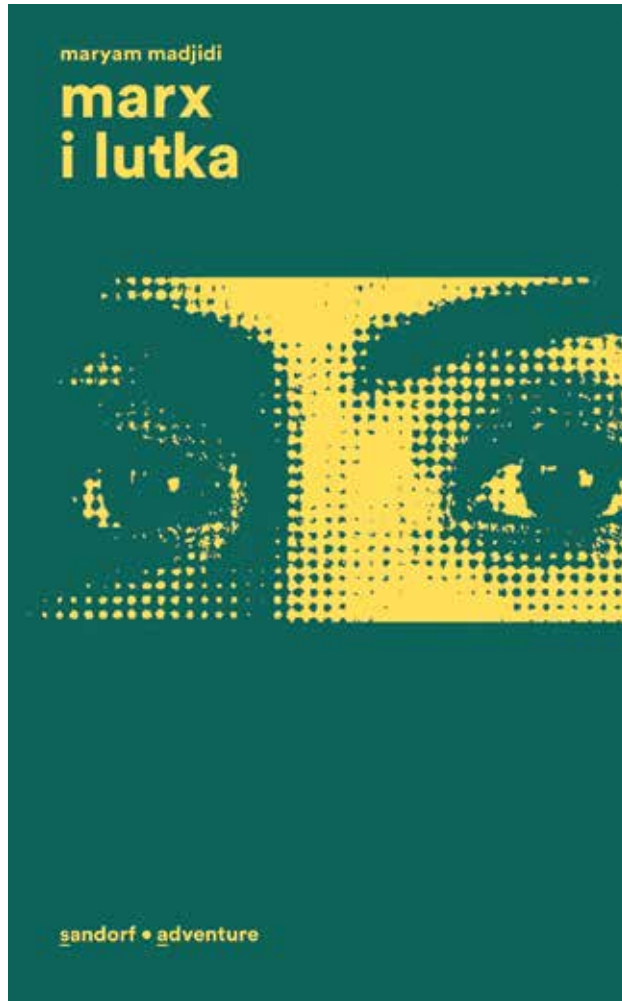
Biblioteka
Adventure

1-2 broj
2019 2020

Sandorff

Co-funded by the
Creative Europe Programme
of the European Union

Lirsko autobiografsko djelo o
političkom progonu, djetinjstvu
i odrastanju u egzilu
Viktorija Božina

Maryam Madjidi:

Marx i lutka

Prijevod s francuskoga:

Marko Gregorić

Sandorf/173 stranice/95kn/2019.

Fragmenti sjećanja na djetinjstvo i godine iza podijeljene između Irana i Francuske spojeni su u poetičan roman prvijenac *Marx i lutka* koji je 2017. godine francusko-iranskoj spisateljici Maryam Madjidi donio nagradu Goncourt za "najbolje i najmaštovitije djelo". Roman je kod nas stigao 2019. godine u izdanju Sandorfa, a prijevod s francuskog dugujemo Marku Gregoriću.

Premda je roman sastavljen od dijelova sjećanja koji su više povezani asocijativno, nego linearno, možemo ga okarakterizirati i kao dinamičan. U njemu se isprepliću stvarno proživljeno iskustvo, priče koje je autorica smišljala još kao djevojčica kako bi sebi objasnila

fotografija: Gregory-Augendre-Cambon

dogadaje koji su u formi bajke dobili smisao te poezija u kojoj jezik očituje svoju najveću ljepotu, bila ona na perzijskom ili francuskom. Nepažljivom čitatelju bi takav splet, koji je ponegdje označen datumima, mogao predstavljati problem, međutim taj splet je i slika identiteta osobe koja priča priču.

A socijativno putovanje kroz sjećanja autorice vodi nas kroz tri cjeline romana, tri rođenja. Prvo rođenje podrazumijeva izlazak iz trbuha majke koja skače kroz prozor sveučilišta u Teheranu. Drugo rođenje označava početak novog života u Francuskoj kada sve francusko potiskuje sve iransko i Treće rođenje spaja Iran i Francusku kao dvije krajnosti. Jedini oblik u kojemu autorica može spojiti te krajnosti tako da jedna ne isključuje drugu je istraživački rad o Omaru Hajamu i Sadeku Hedajatu, odnosno književnost.

I ako je roman prvenstveno prikaz potrage za identitetom, Maryam Madjidi otvara i veće teme od nje same. Reflektirajući se na priču iz djetinjstva koja se događa poslije Iranske revolucije, a u kojoj su njezini roditelji u pelenama prenosili političke dokumente do drugog ogranka, ona kaže: "Bili smo ponosni na nju, pričali smo je svima, ali u dubini duše nisam se mogla osloboditi pomisli da se političke ideje radi kojih je toliko osoba poginulo dodiruju s mojim pelenama punim izmeta i mokraće." Također, opisujući početak svojeg obrazovanja u Francuskoj, autorica progovara o iskustvu u CLIN razredu formiranom od učenika koji nedovoljno poznaju francuski jezik. Premda je samo iskustvo bilo

ugodno te je glavni cilj CLIM-a postignut, a to je usvajanje francuskog jezika, autorica uviđa da takvi razredi služe i kao “praonice” prethodnih jezika, korijena i kultura. Ona na svojoj koži osjeća da je inkluzija u obrazovnom sustavu teško izvediva, a možda i nemoguća. Kroz fragmente nam se pokazuju i sličice Irana koji od zemlje “koja kolje svoju najbolju djecu” postaje “paradoksalna zemlja” u kojoj mladi organiziraju kućne zabave s ogromnim količinama alkohola i droga, ali se prozori kuće prekrivaju aluminijskom folijom, zemlja u kojoj u isto vrijeme na ulici patrolira čudoredna milicija, a “Los Angeles” je šifra za seks, zemlja u kojoj žene mogu biti direktorice tvrtke, ali se zbog toga nikada neće udati.

Putujući iz Francuske u Iran i obratno, bilo u mislima ili avionu, idealizirajući ili pak umanjujući vrijednosti jedne zemlje u korist druge, autorica u jednakom omjeru u mislima ima i Iran i Francusku kada živi u Pekingu ili pak Istanbulu, u kojima joj podjednako nedostaju i *kroasani* i *panir-e-tabriz* i u kojima podjednako postaje svjesna važnosti pripovijedanja svoje priče.

Roman o nevidljivoj slobodi mlade Njemice, pripadnice nove izgubljene generacije prekarnih radnika

autorica Božina

Friederike Gössweiner:
Otužna sloboda
Prijevod s njemačkoga:
Andy Jelčić
Sandorf/124 stranice/95kn/2018.

Friederike Gössweiner austrijska je književnica koju smo imali priliku ugostiti 2018. godine na sajmu Sanjam knjige u Istri. Njezin roman prvijenac *Otužna sloboda* dobitnik je nagrade Österreichischer Buchpreis u kategoriji debitantata za 2016. godinu, a do nas je stigao u izdanju Sandorfa i prijevodu Andyja Jeličića.

Radnja ispričana u devet, možda i simboličnih devet poglavlja može se prepričati u par rečenica. Međutim, težina romana nije u događajima unutar njega, već u njegovoj sumornoj atmosferi koju Friederike Gössweiner donosi bez patetike

friederike gösweiner

otužna sloboda

sandorf • adventure

i suvišnih zadržavanja. Od prvih stranica pratimo raspad dugogodišnje veze, preseljenje u veliki grad, neuspješnu potragu za poslom koja se odražava na zdravstveno stanje.

U romanu trideseta godina stereotipno označava granicu, premda nevidljivu, nakon koje se stvari okreću u drugom smjeru. Do tridesete je dozvoljeno traženje posla, ljubavi, smisla, a nakon tridesete igra dobiva nova pravila jer se podrazumijeva da je onaj koji traži ostvaren. Preko Hannah autorica opisuje generacije koje su locirane na naprednom Zapadu, ali kojima to ništa ne znači, generacije u čijim životima odjekuje Darwinova "survival of the fittest" jer za radno mjesto za koje su obrazovani trebali imati više sreće, nego pameti, generacije koje su osuđene na kompromis ako se kompromisom može nazvati konobarenje za preživljavanje visokoj stručnoj spremi unatoč. Iako se priča događa prvenstveno

u Berlinu pa je prema tome njemačka, ona je zapravo i hrvatska. Priča je univerzalna koliko i stereotip o tridesetoj kao granici.

Osim poznatih problema i na ovim prostorima, najveću pažnju zaukuplja rezignacija glavnog lika, njezino truljenje kojeg kao da i nije svjesna, ali se ono manifestira na njezino psihičko i fizičko zdravlje. Rezignacija je konstanta u romanu. Čak i nakon što Hannah ošiša svoju dugu kosu, nakon čega čitatelj može očekivati nekakav optimističan zaokret u radnji jer kraćenje kose simbolično predstavlja i novi početak, ništa bitno se ne mijenja na bolje. Dapače, Hannah umjesto novinarkom, postaje konobaricom. Nespretno se hvatajući i za najmanji znak nade koji se u romanu pojavljuje u obliku četrdesetosmogodišnjeg oženjenog muškarca, Hannah, suprotno možebitnim čitateljskim očekivanjima, ne doživljava hollywoodski "happy end", već se situacija samo pogoršava.

Autorica prikazuje i ulogu moderne tehnologije u životu mladih ljudi, tehnologije koja održava prijateljstvo između Hannah i Miriam, prijateljstvo koje je jedna od rijetkih svijetlih točki

fotografija:
Thomas Larcher

u romanu. No, prisutnost tehnologije onemogućava i novi ljubavni početak.

Ne odskakući mnogo od tona na početku, autorica ne daje priči konkretan ili pak *deus ex machina* kraj kojem se čitatelj možda nada. No, takav

kraj najbolje i pristaje ovakvoj knjizi jer: "Kakav je rezultat jednadžbe sastavljene od samih nepoznanica?"

BR

riljantne magično-realistične
minijature jednog od najčita-
nijih bugarskih pisaca
užica Aščić

Kalin Terzijski:

Postoji li netko tko vas voli

Prijevod s bugarskoga:

Ana Vasung

Nagrada EU za književnost

Sandorf/121 stranica/135kn/2019.

Da se u samo nekoliko riječi treba opi-
sati knjiga bugarskog pisca Kalina
Terzijskog (Sofija, 1970.), "Postoji li
netko tko vas voli", nagrađena Europskom
nagradom za književnost, moglo bi se reći da
je to zbirka humornih i britko napisanih por-
treta o gubitništvu. Svaka nova priča slagali-
ca je u portretu Sofije i njezinih stanovnika,
mahom muškaraca, nesavršenih i razočaranih
životom, kako krstare ulicama hektičkog grada
i na njima traže svoju svrhu. Terzijski ima
specifičnu vrstu oporog humora, samoironičnog,
ponekad bliskog groteski, a ponekad magičnom
i fantastičnom, dok u rukama većinu vremena
ipak čvrsto drži konce stvarnosti.

Ljudi iz priča Kalina Terzijskog su sitničavi i teški, no ta sitničavost ne proizilazi iz unutarnjih motiva, iz toga što su oni loši ljudi, nego

su takvi jer ih je život učinio takvima: siromaštvo, nemušti partneri, loša i sebična djeca i uopće prijetvornost drugih. Ili kao što autor kaže o svome protagonistu Antonu K., iz

priče “Umor od shvaćanja”: “jeo je iz sramotne žlice siromaštva”. Ta sintagma tako zorno prikazuje ponižavajući status neimaštine, njezino prokletstvo koje čovjeka umanjuje ne samo u tuđim nego i u vlastitim očima. Ako si jednom bio siromašan, više to ne možeš zaboraviti, obilježen si zauvijek. Također se osjeća snažna prisutnost nerazumijevanja između muškaraca i žena, pritajenog dok je ljubav svježja, no u godinama koje slijede nerazumijevanje i netrpeljivost otvara se poput tamne rupe, tjera bračne supružnike u očaj, a onda i u potragu za drugim i boljim partnerom. Naglašena je tjelesna nelagoda likova. Bilo da im je hladno, bilo da stiješnjeni “leže u maloj spavaćoj sobi”, a “pritišće ih sumrak gorak i ljepljiv poput asfalta”. Pisac ovih priča doima se poput tvrdokornog nihilista. Ne samo što ne vjeruje u dobrotu čovjeka, nego ne vjeruje u mogućnost ostvarenja i ispunjenja ovakvog čovjeka u ovakvom svijetu, niti vjeruje da čovjek istinski može biti zadovoljan. Što manje propitkuje svoju stvarnost, a dio njegovog prokletstva je propitkivanje, tim bolje. Kao odgovor na pitanje s naslovnice, “Postoji li netko tko vas voli”, odgovor bi mogao glasiti u jednom tonu: Postoji, ali vrijedi li ta ljubav?

Terzijski je poput slavenskog Bukowskog, jednako ozlojeđen, no manje prost, jednako razočaran, no i dalje se dobro zabavlja, a alkohola je taman toliko da čitatelj ne pomisli da pretjeruje, da su njegovi likovi baš sasvim zgubidani. Baš kao i majstor kratke forme sa sjevera, Frode Grytten, i Terzijski piše o raspadu obitelji, nemogućnosti zrelih

muškaraca da se istinski
pronađu i ostvare, druš-
tvu koje je neprijemčivo
prema pojedincu, ne potiče
ga da raste, nego ga kon-
stantno umanjuje. Humor,
ironija i kolanje života
na bugarskim ulicama daju
mu specifičan istočnoeurop-
ski štih, no u ovoj zbirci
vidljivo je prije svega
jedno – Terzijski fanta-
stično vlada formom kratke
priče, a i duhovitost mu
je jača strana.

ZR

ačudna poezija u prozi
užica Aščić

Menad Joldeski:
Svak sa svojim jezerom
Prijevod s makedonskoga:
Jelena Lužina
Nagrada EU za književnost
Sandorf/76 stranica/95kn/2019.

Kratke priče makedonskog pisca mlađe generacije, Menada Joldeskog, oniričan su narativ vezan uz Strugu, grad na Ohridskom jezeru, i samo Ohridsko jezero. Već sam naslov sugerira da svaki čovjek ima svoje jezero te da mu to jezero nešto čini, da nekako na njega utječe. Fluidan i raspršen narativ obilježje je gotovo svake priče, lirične, simbolične i kratke kao čudan i neprecizan san. Protagonist je mlađi muškarac, možda upravo autor, a pred čitateljem se razmata njegova struja svijesti, unutar nja previranja i impresije vanjskog svijeta. Na samom početku protagonist kaže: “Jedan mi prijatelj veli da sam prestao pisati zanimljivo, da mi nedostaje pravi narativ.”

nenad joldeski

svak sa svojim jezerom

sandorf • adventure

I doista, tim retkom nas uvodi u svoju poetiku. U duhu postmodernizma bavi se jezikom, ispituje dokud ga može razvući, na što ga, takvog kakav je, može primijeniti. Kao da pokušava raščlaniti u kakvoj su međuzavisnosti svijet i stvari koje u njemu obitavaju, naša očekivanja od svijeta, i naposljetku jezik kojim izražavamo svoje viđenje stvarnosti. Možemo li, s ograničenim brojem riječi, tu stvarnost objasniti, iznaći za nju racionalne i razumne okvire? Svijet kojeg Joldeski portretira nije logičan niti onakav kakvog ga poznajemo. Identitetska obilježja grada, jezera, a onda i pojedinca iz ovih priča fragmentirana su, neprecizna i kao da nisu od ovoga svijeta. Krajolik je vitalan i promjenjiv, gotovo živi misleći organizam. Prisutna je obitelj, djevojka, prijatelji, no njihove pojavnosti također nisu čvrsto usidrene u stvarnosti. Tu je i neobična priča o najvećem stručkom mostu koji se urušio, no umjesto vlasti, njega svojom magičnom melodijom gradi trubač, koji postaje gradski ekscentrik, slavljen od lokalaca i turista. Priča koja je najbliža stvarnosti i koja ima najčvršći narativ, a time i plijeni najviše pažnje, priča je "Nikolaj i tintano jezero" o ruskom emigrantu koji 1924., poslije Oktobarske revolucije, sa svojom suprugom Sofijom dolazi u Strugu kako bi u gradu iskorijenio malariju i sanitarno ga unaprijedio. U priču je upisana sjeta i čežnja za udaljenim zavičajem, breme neartikulirane tuge, strah od praznine, no i autorova opsesija tom udaljenom povijesnom ličnošću.

Ova zbirka ne bavi se ozbiljnošću čovjekovog otuđenja od sebe i svoje okoline, nego to otuđenje podrazumijeva i polazi od njega, kreće se pitanjem samotnjaštva i nerazumijevanja kao čvrstom pretpostavkom. Likovi hodaju gradom noću, na nesigurnom ili prijetećem

da im se nešto dogodi, da ih proguta neka mistična sila, ne bi to uzeo srcu. Pitat će se: je li se to zaista zbilo? Ima li u ovome stvarne težine?

Zbirka priča "Svaka sa svojim jezerom" poput je napuštanja vlastite zone komfora i odlaska staromodnim vlakom u ne-

terenu, ili su u neprijatnom okruženju doma u kojem se nešto čudno dešava, ili u hotelskoj sobi čija vrata čistačica pokušava otvoriti. No čitatelj ne strahuje za likove. Čak i

poznato mjesto, možda poput onog ruskog liječnika koji je došao u Strugu '24, kako bi se doživjele čudne i neobjašnjive avanture.

olifonijska "pripovijest" uspomena jednog otoka, jednu zemlju i njezinih naroda

inko Kreho

P
D

Antonis Georgiu:

Album priča

Prijevod s grčkoga:

Mina Radulović

Nagrada EU za književnost

Sandorf/275 stranica/135kn/2019.

Po traumatičnosti svoje recentne povijesti, kao i po neizvjesnosti svoje sadašnjosti, daleki Cipar zapravo neobično nalikuje našim prostorima. Za ovaj otok u dubokom Sredozemlju, iznimno bogat kako prirodnim ljepotama tako i raznolikom kulturnom baštinom, u proteklih se pola stoljeća u globalnim okvirima vjerojatno najčešće čulo u kontekstu međuetničkog nasilja i segregacije. Ako je za utjehu, međutim, čini se da odjeci kontinuirane krize i društvene traume koja se vječito obnavlja u književnosti nerijetko dovode do iznimnih ostvarenja. To može ilustrirati i naša književna produkcija, a, ukoliko je suditi po *Albumu priča* Antonisa Georgiua, i ona ciparska.

U *Albumu priča* Georgiu (rođen 1969) polazi od jedne obiteljske storijske – konkretno, od tragične ali i banalne epizode kakva je smrt jedne bake – da bi oko nje izgradio istinski literarni mozaik ciparske povijesti druge polovice dvadesetog stoljeća. Premda je, uz Europsku nagradu za književnost, ovo djelo ovjenčano i ciparskom Nacionalnom nagradom za roman, posrijedi nipošto nije romaneskna saga na tragu realističkih pripovjednih konvencija. Georgiuov *Album* uistinu funkcionira kao *album* – kolaž tekstova, fotografija, bilježaka, crteža i citata iz najrazličitijih izvora.

Jedan sloj djela, primjerice, čini pripovjedna proza u užem smislu – polifona pripovijest oblikovana kroz nekoliko distinktnih pripovjedačkih glasova; drugi sloj pak predstavljaju tekstovi iz bogate ciparske tradicije pučkih pjesama; treći bi bili novinski isječci,

u rasponu od kolumne do crne kronike; četvrti sloj mogli bismo vezati uz “autobiografske” materijale kao što su fotografije iz obiteljskog albuma samoga pisca, ili npr. rekonstrukcija i transkript jednog njegovog sastavka iz školskih klupa; itd. Posve u skladu s koncepcijom nagovještenom u naslovu, Georgiuov *Album* sadrži i autobiografsku (“autofikcijsku”) komponentu, kao i trenutke autoreferencijalnog upućivanja na proces vlastitog nastanka. Ipak, ova autobiografska crta ostaje samo to – crta – i ne guši ostatak teksta, niti njegovoj polivalenciji nasilu želi nametnuti u okvir.

S obzirom na formalnu kompleksnost ovog literarnog poduhvata, možda najviše može iznenaditi njegova nepretencioznost. Riječ je o iznimno zabavnom tekstu, pisanom s lakoćom koja će, s obzirom na nimalo lake teme kojima se uvijek iznova vraća, čitatelja povremeno i zateći. Naposljetku,

za činjenicu da ga s takvom lakoćom čitamo (i) na hrvatskom jeziku valja zahvaliti Mini Radulović – prevoditeljici koja nakon Kavafija, Seferisa, ali npr. i jednog Varufakisa, domaćem čitateljstvu donosi i jednog ne toliko

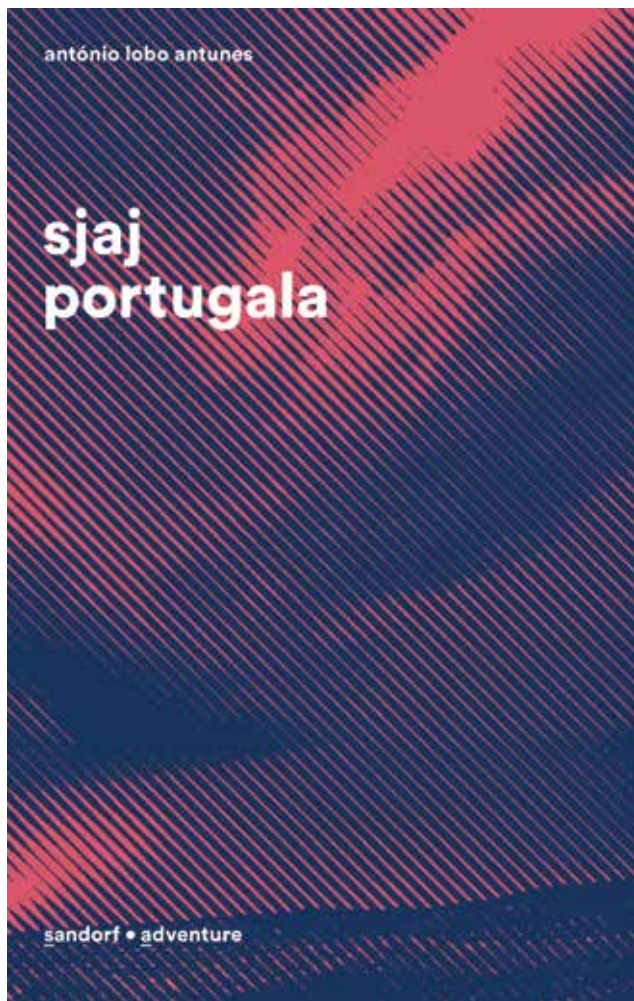
fotografija:
Stelious Kaliniku

slavnog, no itekako intrigantnog autora grčkog jezičnog izraza.

LD iterarni dragulj suvremenog portugalskog klasika
inko Kreho

António Lobo Antunes:
Sjaj Portugala
Prijevod s portugalskoga:
Tanja Tarbuk
Sandorf/400 stranica/135kn/2019.

Izbacio si ih i sada želiš da ti se brat i sestra vrate da sam na tvom mjestu ne bih večeras očekivala goste Carlos. Ovu rečenicu na Badnjak 1995. izgovori Carlosova supruga Lena, da bi se ona dugo potom zadržala u njegovim mislima i progonila ga u raznim varijacijama. Naime, Lenina odsječna izjava o suprugovim nerazriješenim odnosima sa bratom i sestrom podstiče u Carlosu bujicu asocijacija, reminiscencija i sjećanja, do te mjere da obiteljska povijest posve okupira njegov um u sadašnjosti. U takvom, frenetičnom tonu i tempu započinje roman *Sjaj Portugala* portugalskog pisca António Loba Antunesa – i u istom se registru nastavlja kroz narednih četrstotinjak stranica.

Antunes, rođen u Lisabonu 1942., jedan je od najcjenjenijih i najprevođenijih suvremenih autora portugalskoga jezičnog izraza, svojedobno nominiran i za Nobelovu nagradu. U *Sjaju Portugala* kroz unutarne monologe jedne majke i njezino troje djece, datirane između 1978. i 1995., u isti mah pripovijeda o traumama jedne obitelji, kao i o traumi portugalske kolonijalne politike u Angoli. Po struci inače liječnik, Antunes je i sam služio u ovoj zemlji početkom sedamdesetih godina, u jeku rata za neovisnost koji će nedugo potom prerasti u građanski rat u trajanju od gotovo četvrt stoljeća. Činjenica da je iz prve ruke svjedočio užasima kolonijalizma, imperijalizma, rasizma i ekstremne eksploatacije u mnogome je odredila kako teme o kojima piše, tako i nelinearnu i mjestimice kaotičnu formu i grozničavi stil njegova pisanja.

“Sjaj Portugala” inače je sintagma iz portugalske himne, koja je u ovom romanu mobilizirana u ironijskom ključu. Razvijajući priču koja se proteže kroz gotovo dva desetljeća, u geografskom rasponu koji obuhvaća i Angolu i Portugal, Antunes nas poziva na pravo pravcato putovanje u srce tame portugalske povijesti. On piše o posljednjim izdancima nekoć ugledne kolonijalne obitelji s koje je i privid “sja-ja” već odavno otpao: idealizirana “Afrika” iz njihovih uspomena i fantazija, iz obiteljske i nacionalne mitologije, ispostavlja se, u suvremeno doba, kao prostor strahota koje ni najbujnija mašta više nije sposobna pripitomiti.

Antunesov istodobno opori i razučeni jezik, kao i zavidno vladanje formom unutarnjeg monologa kod kritike opetovano izaziva reminiscencije na Faulknera i Célinea. Hrvatski prijevod, pritom, potpisuje Tanja Tarbuk, prevoditeljica autora kao što su Pessoa, Saramago, Cortázar ili Amado – reference koje bi, kad je posrijedi takav posao, doista bilo teško nadmašiti. Eto još jednog nimalo beznačajnoga razloga zašto *Sjaj Portugala* za domaće čitateljstvo predstavlja možda i idealnu priliku za susret za Antunesovim stvaralaštvom.

Umjesto pisma

van Popović

Christophe Van Gerrewey:
Umjesto pisma
Prijevod s nizozemskoga:
Romana Perećinec
Nagrada EU za književnost
Sandorf/129 stranica/135kn/2020.

Nijedna tema nije suviše banalna za književnost. Suprotno tome što određeni kritičari i teoretičari mislili, književnost ne mora biti: (ovdje iznesite svoje mišljenje). Književnost mora biti dobro napisana; tematika, žanr, struktura, sve to je nebitno dokle god je konačni proizvod dobar tekst. Christophe Van Gerrewey napisao je knjigu o ljubavi, možda čak i ljubavni roman. Djelo indikativnog naslova, "Umjesto pisma" (za koju je i dobio nagradu Europske unije za književnost), tiha je i suptilna kronika jednog romantičnog odnosa. Strukturirana je poput pisma, direktno se obraćajući "Njoj", bivšoj djevojci.

“Trebao bih te ugurati u ovu prvi rečenicu, poput zgužvane maramice skriveno u šaci, koju klaun poput buketa izvuče na vidjelo”, rečenica je koja otvara roman. Jednostavna, direktna rečenica lišena suviše poetičnosti koja svejedno postiže željeni efekt. Van Gerrewey treba pohvaliti jer odnos protagonista i “Nje” ne mitologizira. Jedna od rijetkih neobičnosti

koju autor veže uz njihov odnos je što nikada ne žive u vlastitom, zajedničkom stanu, njihov odnos uglavnom se odvija unutar tuđih kuća i stanova koju oni čuvaju. U jednoj od tih epizoda nastupa Mišica, mačka čija je pojava jedan od glavnih katalizatora pomaka unutar njihovog odnosa. Upravo i najbolji trenutak ovog romana jeste kada Mišicu tretiraju

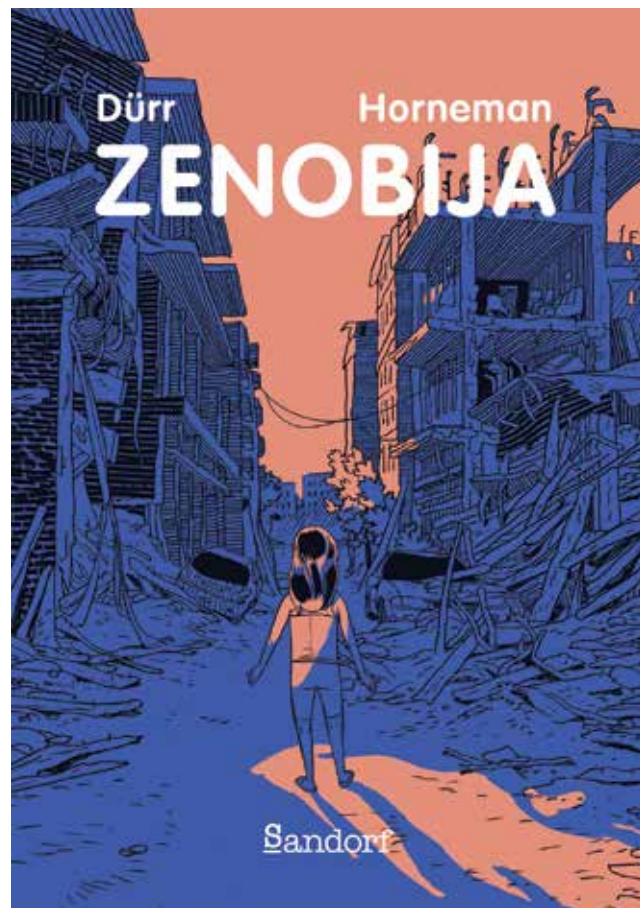
protiv buha te je moraju izbjegavati dok ona, nespješna svega, i dalje slijepo traži njihovu ljubav i pažnju. Scena je to kakvu smo pročitali ili vidjeli mnogo puta, ali autor je toliko stalozeno, gotovo klinički isprilovijeda da čitatelja naprosto zapeče.

SS

traganja izbjeglica u slikama
ven Popović

Morten Dürr i Lars Horneman:
Zenobija
Prijevod s danskoga:
Dora Maček
Sandorf/97 stranica/95kn/2018.

Jedna od zamki pisanja o ljudskoj tragediji, naročito onoj vezanoj za živote “drugih”, onih koji bježe ne bi li osigurali svoju sigurnost, jeste da cijela priča postane patetična. Autori Zapadnog kruga često zapadnu u tu klopku te cijeli tekst postane razvodnjen, suviše sentimentaln ili, možda još gore, propovjednički i moralistički nastrojen. Bijeli autori koji na sebe uzimaju zadatak ostatku svijeta pripovijedati o tragedijama drugih. Možda je inicijalni impuls plemenit, ali prečesto je riječ o pompoznom i praznom štivu. Dapače, na momente se dobije dojam da određeni autori parazitiraju na tragediji drugih. Crtani roman “Zenobija” nije takvo štivo. Morten Dürr, pero iza priče, i Lars Horneman, zadužen za ilustraciju

stvorili su jednostavnu ali snažnu priču centriranu oko djevojčice Amine, Sirijke koja brodom nastoji pobjeći iz rodne zemlje u sigurnost Zapada.

Prvi paneli prikazuju mirno more i barčicu prepunu ljudi koja iole osvještenijem ljudskom biću i više nego jasno postavlja pripovjedne okvire. Vidimo mnoštvo ljudi, neki su u razgovoru, drugi drže vlastitu djecu, treći se nastoje zagrijati. Ugledam djevojčicu kako sjedi. Zatim tu istu djevojčicu vidimo u tamnim bojama. Sama je. Sasvim sama. Barka se zatim lju-lja na valovima nalik Hokusaijevom "Velikom valu kod Kanegame". Prevrće se. Amina tone. "Veliko je i prazno. Ovdje me nitko ne može naći", prve su riječi koje pročitamo. Zatim kroz *flashbackove* upoznajemo Aminu, njezin život i njezinu fascinaciju kraljicom Zenobijom, koja djevojčici služi kao uzor i izvor hrabrosti. Cijeli ćete tekst dovršiti iznimno brzo, ima izuzetno

malo teksta, ali dvojica autora bila su svjesna kako je možda i najbolje prenijeti ovakvu priču. Svaki je panel pamtljiv, a nedostatak teksta možemo promatrati kao Amininu nemogućnost da progovori. Njezin je glas oduzet i život prekinut prije nego li je imala mogućnost ostvariti se, prije nego li je mogla postati, tko zna, nova Zenobija.

“Zenobija” bilježi posljednje trenutke života koji nije ni započeo kako spada. Priča je ne-nametljiva, ali ostavlja snažan dojam, neki će vas kadrovi naprosto proganjati, baš kao i prve rečenice knjige. Autorima je pošlo za rukom objaviti tekst koji nije pompozan i koji ne parazitira na tragediji drugih. Na jednostavan način vas čupa iz svakodnevice i podsjeća, barem na kratko, da postoje i drugi čije priče nikada nećemo čuti.

fotografija: Tina Andersen

Viktorija
Božina (1990.) autorica je romana
"Turbofolk" (Sandorf, 2018).

Raužica
šćić spisateljica je i novinarka.
2016. godine objavila je zbirku
kratkih priča "Dobri dani nasi-
lja", a za svoje drame "U meni
raste" i "Košnice" osvojila je nagradu "Marin
Držić". Od ljeta 2018. godine za tjednik
Express piše književne osvrte. Ove godine joj
u nakladi Durieux izlazi knjiga drama.

DK inko
reho
autor je triju pjesničkih i jed-
ne esejističke knjige. Bavi se i
književnom kritikom, novinarstvom
i kazališnom praksom, te prevodi s francuskog
jezika. Član je Hrvatskog društva pisaca.

SP ven
opović rođen je 1989. u Zagrebu,
tadašnjoj Jugoslaviji. Objavio
je dvije knjige proze, “Nebo u
kaljuži” (2015.) i “Uvjerljivo
drugi” (2018.). Priče su mu uvrštene u “Best
European Fiction 2017” (Dalkey Archive Press)
i prevedene na engleski, njemački, poljski,
katalonski i rumunjski.

Sandorf
Novosti
Br. 1-2
2019/2020.

urednik: Matko Abramić
dizajn i prijelom: Nikša Eršek
izdavači: SANDORF
Severinska 30, zagreb
01/7899660
sandorf.hr
knjigolov.hr
contact@sandorf.hr
CIP
Prilaz baruna Filipovića 15, Zagreb
cip.hr
za izdavača: Ivan Sršen
tisak: Kerschoffset, Zagreb

